Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Ḳiryah ne’emanah

kolel Nevi’im u-khetuvim

Sefer Yehoshuʿa

Shelomoh ben Yitsḥaḳ

Fyorda, 5565 [1804/1805]

ה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9618

Visual Library

דען ירדן פֿאָר אייך טראָקן זיין ליס ,
ביז איהר הינאיבר וואַרט , עבן זאָ וויא
ער עס דער בינזנזעע מאַכֿטע , ביז וויר
הינאיבר ווארן • (כד) דאַמיט אַלע
פֿעלקר אויף ערדן דיא מאַכֿט גאָטעס
קענן לערנן , דאַס זיא גראָס איזט ,
אונד דאמיט איהר אימר עהרפֿורכֿט
האַבט , פֿאָר דעם עוויגן אייערעס
גאָטע •

ה (א) אַלס דיא קעניגי פֿאָן אמרי
אַן דער אַבענדזייטע דעם ירדנס ,
אונד דיא קעניגע פֿאָן כנען אַם מעערע ,
ערפֿאַהרן האַטן , דאַס דער עוויגע דען
ירדן אויסגטראָקנט , פֿאָר דען קינדרן
ישראלס , ביז זיא דורך ווארן , ווארדן
זיא פֿרצאַגט , אונד פֿרלאָרן גאַנץ דען
מוהט פֿאָר דען קינדרן ישראלס •
(ב) דאַמאַלס שפראַך דער עוויגע צו
יהושע : שאַפֿע דיר שאַרפֿע מעסר אַן ,
אונד נים ווידר איינע בשניידונג פֿאָר
אונטר דען קינדרן ישראלס , צום
צווייאטן

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן
מִפְּנֵיכֶם עַד־עָבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר
עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְיַם־סוּף
אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־
עָבְרֵנוּ ׃ (כד) לְמַעַן דַּעַת כָּל־
עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד יְהוָה כִּי חֲזָקָה
הִיא לְמַעַן יְרָאתֶם אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים ׃

ה (א) וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־מַלְכֵי
הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
יָמָּה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי
אֲשֶׁר עַל־הַיָּם אֵת אֲשֶׁר־
הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן
מִפְּנֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עַד־עָבְרָנוּ
וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה בָם עוֹד
רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל ׃ (ב) בָּעֵת
הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת־

בני

באור

יהושע ליוצאי מצרים ולילודי מדבר • אשר הובישׁ מפנינו אבותינו שיצאו ממצרים (רד"ק) •
(כד) יראתם , עבר במקום עתיד •
ה (ב) עשה לך , הכן לך , וכן ויעש גדי
עזים • חרבות צורים , כת"י אזמלין
חריפין • וכתב רד"ק כי צורים תואר , כלומר
חדים , ונסמך המתואר אל התואר , כמו בני
שלשים ע"כ • ואל תתמה כי בא צורים בלשון זכר על
חרב שהוא ל"נ , כי כן מצאנו רבים , כמו ולקחו אבנים אחרים (ויקרא י"ד מ"ב) , אבן
שלמה

רש"י

הירדן ימה • לצד שעברו בני ישראל הוא צד של
מערבי ועבר שכנגדו היו בעבר מזרחי :
ה (ב) חרבות צרים • כתרגום איזמלין חריפין
וכן אף תשיב צור חרבו כשהחריפו׳ כהפך לצדדין
ואיכו חותך יפה וכן כל כלי יוצר עליך : שנית •
שמלו כבר בליל יציאת׳ ממצרים קהל גדול יחד וזו
פעם שנייה שכל ארבעים שנה שהיו במדב׳ לא נשבה
להם רוח צפוני ולא הי׳ להם יום נוח למו׳ כמו ששנינו
ביבמות ורבותינו אמרו שנית זו פריעת מילה שלא
נתנה

מכלל יופי

(יח) נתקו , מבנין נפעל :
ה (א) עד עברנו , עברם קרי , דברי הכותב ׃ (ב) ושוב , פעם אחר פעם
עד

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שֵׁנִית׃ (ג) וַיַּעַשׂ־
לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חַרְבוֹת צֻרִים וַיָּמָל
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת
הָעֲרָלוֹת׃ (ד) וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־
מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא
מִמִּצְרַיִם הַזְּכָרִים כֹּל ׀ אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ
בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם׃ (ה) כִּי־מֻלִים
הָיוּ כָּל־הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם
הַיִּלֹּדִים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם
מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ׃ (ו) כִּי ׀
אַרְבָּעִים שָׁנָה הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָ׳
בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם
אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי
הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם לָתֶת לָנוּ

ארץ

רש"י

מתנה לאברהם אבינו: (ג) גבעת הערלות. על שם המקום' נקרא שנעשה כמין גבעה: (ד) וזה הדבר. על ידי דיבור מל אותם אמר להם סבורי' אתם לירש את הארץ ערלים לא כך נאמר לאברהם ואת' את בריתי תשמור וגו' ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגורך: כל העם היוצא לא היה אחד מהם כאן שכולם מתו והם היו מולים שנא' כי מולים היו: (ה) לא מלו. כמו שפרשתי לא נשבה רוח צפונית

והם

צווייאטן מאַל. (ג) יהושע שאַפטע זיך שאַרפע מעסר אַן, אונד בשניט דיא קינדר ישראלס, אויף דער אַנהעהע עֲרָלוֹת. (ד) עם האַטע פאָלגענדע בוואַנדניס מיט דער בשניידונג, וועלכע יהושע פאָרגנאָמן, אַללס פאָלק מענליכם גשלעכטס, דאַס אויס מצרים גגאַנגן וואַר, אַללע קריגסלייטע נעמליך, וואַרן אין דער וויסטע גשטאָרבן, אויף דער רייזע נאַך דעם אויסצוגע אויס מצרים. (ה) דיזעס פאָלק נון, דאַז אויס מצרים גגאַנגן, וואַר צוואר שאָן בשניטן, דיא אַבר אויף דער רייזע נאַך דעם אויסצוגע אויס מצרים. אין דער וויסטע גבאָהרן וואורדן, האַטע מאַן ניכט בשניטן. (ו) (דען פירציג יאַהרע צאגן דיא קינדר ישראלס אין דער וויסטע הרום, ביז דער גאַנצע הויפע שטרייט־באַרר מענר דאַהין וואַר, דיא אויס מצרים גצאָגן, דיא נעמליך דער שטימע דעם עוויגן ניכט גהאָרכט, וועלכן אויך דער עוויגע צו גשוואָהרן, זיא דאַז לאַנד ניכט זעהן צו לאַסן, דאס ער אונס צו געבן, איהרן פאָרפאַהרן צוגשוואָרן;

איין

באור

שלמה וצדק (דברי' כ"ה ט"ו), אעפ"י שאינן ל"כ לעול'. שנית, כבר נמלו בצאת' ממצרים קהל גדול. (ג) אל גבעת, כמו בגבעת. (ד) וזה הדבר, אשר בעבורם מל יהושע (רד"ק). (ו) כי ארבעים, עד הקים תחתם מאמר מוסגר. (ז) אתם מל, מוסב

אל

מכלל יופי

עד שימולו כלם וכן שנית: (ג) הערלות, כל דבר היתר והנכבד שראוי להשליכו יקרא ערלה: (ד) וזה הדבר, זה הענין: (ז) הקים, חסר השין:

(ח) עד

איין לאַנד וואָ מיליך אונד האָניג
פליסט · (ז) איהרע קינדר אַבר האַט
ער אַן איהרר שטאַט ערהאַלטן ·) דיזע
אַלזאָ מוסטע יהושע בשניידען , דאַ
זיא נאָך אונבשניטן וואַרן , וייל מאַן
זיא אויף דער רייזע ניכט האַטע בשניידן
וואָללן · (ח) אַלם נון אַללעם פאָלק
זעמטליך בשניטן וואַר , בליבן זיא אים
לאַגר אויף איהרר שטעללע ביז זיא
גהיילט ווארן · (ט) דער עוויגע שפראַך
צו יהושע : הייטע האַב' איך דיא
שמעהונגן דער מִצרים פאָן איך אַב־
גוועלצט · מאַן נענטע דאַהער דיזן אָרט ,
גלגל , ביז אויף דיזן טאַג ·
(י) וועהרנד ישראל אין גלגל לאַגרטע ,
פרריכטעטן זיא דאַז פסח אָפפר , אַם
פירצעהנטן טאַגע דעם מאָנאַטס ,
געגן אבענד , אין דער עבנע פאָן יריחו ·
(יא) אונד אַסן דעם מאָרגנם נאָך דעם
פסחאָפפער , פאָם גטריידע דעם
לאַנדס , אונגעזייערטע קוכן , אונד
גרעסטעטע

אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ (ז) וְאֶת־
בְּנֵיהֶם הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל
יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עֲרֵלִים הָיוּ כִּי־לֹא־
מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ׃ (ח) וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לְהִמּוֹל
וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד־
חֲיוֹתָם׃ (ט) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת־חֶרְפַּת מִצְרַיִם
מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם
הַהוּא גִּלְגָּל עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
(י) וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל
וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב בְּעַרְבוֹת
יְרִיחוֹ׃ (יא) וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר
הָאָרֶץ מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת

באור

אל וכל הילודים לא מלו · (ט) גלותי , שרשו גלל , ופירש"י שהיו מצרים מחרפים אתם , ראו רעה נגד פניכם , כוכב א' יש , כו' , ודרך הזה יטו אברבנאל ורלב"ג , ויאמרו , כשהלכו ישראל במדבר מ' שנה היו מצרים מחרפים אתם לאמר מבלתי יכולת ה' להביאם לארץ , ועתה כשהעבירם האל אל הארץ והיו בגלגל אמר , היום גלותי כו' · שלשתם יסכימו כי נשאו ישראל חרפה ממצרים , והוא בל"א (שמעהונגן דולדן) · גלגל , כן דרך הלשון בשמות הנגזרים מפעלים להוסיף בהם אות , כמו שמואל מן שאול · (יא) ממחרת הפסח , ט"ו בניסן · וכן בחמשה עשר יום לחודש הראשון

רש"י וקלוי

והם הם שמלו עכשיו ; (ז) ואת בניהם הקים תחתם · ואת בניהם שהקים תחתיהם הם הילודים במדבר אותם מל יהושע : (ח) וישבו תחתם · באתריכון לא זזו על עיר : עד חיותם · מן המכה : (ט) גלותי · הסירותי את חרפת מצרים שהיו אומרים ראו כי רעה נגד פניכם כוכב אחד יש ששמו רעה והוא סי' של דם רואין אנו אותו עליכם במדבר והוא שאמר משה במדבר למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציא' והם אינם יודעי' שהוא דם מילה ובשמלו בימי יהושע ובא אותו הדם הופכת אותה החרפה שעדיין ערב רב שיצאו עמהם היו מוכים להם כך דרש ר' משה הדרשן ; גלותי · הסירותי כמו גל מעלי חרפה וגל המכן : (יא) ממחרת הפסח · זהו הנפת העומר שהקריבו עומר תחלה ומשבעה באדר שמת משה שפסק המן היו מסתפקין עד עכשיו ממן שבכליהם שלקטו בשבעה באדר שנאמר את המן אכלו ארבעים שנה והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום

מכלל יופי

(ח) עד חיותם, ענין בריאות: (ט) גלותי, סבוב ר"ל הסירותי: (יא) מעבור, מדגן

וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה׃
(יב) וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת
בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר הָאָרֶץ וְלֹא־
הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ
מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה
הַהִיא׃ (יג) וַיְהִי בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ
בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־
אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה
בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
הֲלָנוּ אַתָּה אִם־לְצָרֵינוּ׃
(יד) וַיֹּאמֶר ׀ לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־
צְבָא־יְהוָה עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל
יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֶל־
עַבְדּוֹ׃ (טו) וַיֹּאמֶר שַׂר־צְבָא
יהוה

נרעסטעטע זאַנגן, אַן עבן דיזם טאַגע • (יב) הערטע אויך דער מן אויף, אַן דעם מאַרגן נעמליך, דא זיא פֿאָם גטריידע דעם לאַנדם גגעסן • זיא האַטן אַלזאָ פֿערנר קיין מן מעהר, אונד נעהרטן זיך פֿאָן דען פֿריכֿטן, וועלכֿע דאַז לאַנד כנען דאַסזעלבע יאַהר גטראָגן • (יג) אַלם יהושע פֿאָר יריחו וואַר, הוב ער איינסט זיינע אויגן אויף, אונד זאַה, דא שטאנד איין מאַן איהם נעגנ־איבר, מיט גציקטם שווערדע אין דער האַנד • יהושע גינג אויף איהן צו, אונד פֿראַגטע איהן: גהערסט דוא צו אונם, אדר צו אונזרן פֿיינדן? (יד) ער אַנט־וואָרטטע: ניכֿט דאָך! איך בין איין אָברהויפּט אוים דעם העערע דעם עוויגן, אונד זאָ עבן אַנגקאָמן • דא פֿיל יהושע אויף זיין אַנגזיכֿט צור ערדע, ווארף זיך הין אונד שפראַך: וואַס האַט מיין הערר זיינם קנעכֿטע צו זאַגן? (טו) דאַז
אָברהויפּט

רש"י

יום שהרי תחלת ירידת המן בט"ו באייר אמור מעתה בחררה שהוציאו ושראל ממצרים טעמו טעם מן : (יב) ולא היה עוד לבני ישראל מן • לפיכך ויאכלו מעבור הארץ אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה שהמן היה נוח להם משל אומר לתינוק מפני מה אתה אוכל פת שעורין לפי שאין לי פת חטין לכך נאמר ולא היה עוד ונומר : (יג) בהיות יהושע ביריחו • מכאן לעיבורה של עיר שהיא מן העיר שאי אפשר לומר בתוך יריחו : הלנו אתה • הלמסייעדנא אתיתא : (יד) עתה באתי • לעזרתך אבל בימי משה רבך באתי ולא חפץ בי שנאמר אם אין פניך הולכים וגו' : (טו) שר צבא ה' : ישראל שהוא
צבא

באור

הראשון ממחרת הפסח (במד' ל"ג ג') • (רד"ק) • בעצם היום הזה, מחובר לשל אחריו, ושעורו בעצם היום הזה וישבות המן • (יב) ממחרת, שזכר • (יג) ביריחו, בגבול יריחו • מכאן למדו עיבורה של עיר כעיר • (יד) שר צבא, שר צבאות מעלה ומטה, כמו שנאמר על מיכאל השר הגדול (רד"ק) • עתה באתי • בעת שראיתני, משא"כ בבשר ודם • תה להחזיק בלבו כי מלאך הוא (מהר"ל) • ויפל על פניו, זהו קידה, כדגמרינן בברכות דוכתא, ובמגילה (כ"ב ע"ב) ת"ר קידה על אפים • ואל פניו כמו על, וכן ת"י על אפוהי • וישתחו, זו פישוט ידים ורגלים (שם שם) • והשתחויה זו לא היתה לתפילה, כ"א לחלוק כבוד לנראה אליו, כדמשמע במגילה (ג' ע"א) דפריך, והיכי עבד הכי, והא אמר ריב"ל אסור לאדם שיתן שלום לחבירו כו' • (טו) של, מפורש כשל,
בשקל

מכלל יופי

מדגן, תרגם דגן עיבורא, ואפשר שמשנה הזאת יקרא תבואה ומשנה שעברה הקרא עבור : (יד) אל פניו, כמו על :

יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל
רַגְלֶךָ* (ה' חסרים) כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא
וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן ׃

ו (א) וִירִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת
מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא
וְאֵין בָּא ׃ (ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
יְהוֹשֻׁעַ רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־
יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי הֶחָיִל ׃
(ג) וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כֹּל אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה הַקֵּיף אֶת־הָעִיר פַּעַם
אֶחָת כֹּה תַעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת יָמִים ׃
(ד) וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה
שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר
שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ
בַּשּׁוֹפָרוֹת ׃ (ה) וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ ׀ בקרן

תרגום אשכנזי

אבערהויפט ערווידרטע יהושע : ציהע
דיינן שוה פאן דיינם פוסע , דען דער
ארט ווארויף דוא שטעהסט, איזט הייליג,
אונד יהושע טאט עס ·

ו (א) (יריחו וואר בפעסטיגט אונד
גשפערט פאר דען קינדרן ישראל'ס,
זא דאז ניאמאנד אויז אדר איין קאנטע ·)
(ב) דער עוויגע שפראך פערנר צו
יהושע : זיהע ! איך געבע אין דיינע
גוואלט , יריחו זאמט איהרם קעניגע ,
אונד דיא טאפפרסטען זיינס העערס ·
(ג) איהר זאלט דאהער אום דיא
שטאט איינן צוג מאכן · אללע קריגס-
לייטע נעמליך , זאלן איין מאל רינגס
אום דיא שטאט ציהן · דיזס טוהסט
דוא זעכס טאגע · (ד) דאביא זאלן
זיבן פריסטר זיבן פאזוינן פאר דער לאדע
הערטראגן · אם זיבנטן טאגע אבר ,
אומציהט איהר דיא שטאט זיבן מאל ,
וואביא דיא פריסטר מיט דען פאזוינן
בלאזן זאללן · (ה) ווען נון מיט דעם
יובלהארן

באור

בשקל נגע , · עניינו שלוף והוצא · קודש הוא , לפי גדולתו וקדושת המלאך נקדש המקום (רד"ק) ·

ו (א) סוגרת, מצד עצמה כמשפט עיר חומה , ומסוגרת מבחוץ מפני ב"י אשר חנו עלי' (אברבנאל) · (ב) ויאמר ה' , ע"י המלאך הנראה אליו , ונקרא בשם השולח אותו · וכן מצאנו במלאך שנראה לגדעון (רד"ק) · ולפ"ז יהי' מאמר של נעלך התחלת הדבור , ופסוק ויריחו סוגרת הפסיק בענין להגדיל את הנס שהבטיח המלאך בהמשך הדבור , ודינו כמאמר מוסגר · גבורי החיל , חסר וי"ו החיבור , ולפע"ד שאמר את יריחו , לא נשמע עדיין אנשי החיל שבה, כי אפשר יתנו העיר בידם בתנאי שלא אנשי המלחמה חפשי · (ד) היובלים, אילים , שכן קורין בערבא לדכרא יובלא · והכהנים יתקעו , מאמר כללי , מוסב על כה תעשה ששת ימים · (ה) במשוך , בהאריך התקיעה

רש"י

צבא לה' ומיכאל היה · שנאמר ומיכאל שרכם :

ו (א) סגרת ומסגרת · כתרגומו אחידא בדשין דפרזלא ומתקפא בנגרין דנחש : (ד) היובלים · אילים : (ה) במשוך · בתקיעה אחרונה בהאריך התוקע

מכלל יופי

ו (ג) הקיף , בצירי וביוד ענין סבוב : (ה) בשמעכם , כתיב בבית וקרי בכף